

Evaluatie 1999 en 2000 Kaderbeschikking structuurversterking glastuinbouw Noord-Nederland

Theo Edens
Jan van Vliet

**landbouw, natuurbeheer
en visserij**

Expertisecentrum LNV, december 2001

© 2002 Expertisecentrum LNV, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Rapport EC-LNV nr. 2002/067
Ede/Wageningen

Teksten mogen alleen worden overgenomen met bronvermelding.

Deze uitgave kan schriftelijk of per e-mail worden besteld bij het Expertisecentrum LNV onder vermelding van code 2002/067 en het aantal exemplaren.

Oplage 40 exemplaren

Samenstelling Theo Edens, Jan van Vliet

Druk Ministerie van LNV, directie IFA/Bedrijfsuitgeverij

Productie Expertisecentrum LNV
Bedrijfsvoering/Vormgeving en Presentatie
Bezoekadres : Galvanistraat 7
Postadres : Postbus 482, 6710 BL Ede
Telefoon : 0318 671400
Fax : 0318 671473
E-mail : Balie@eclnv.agro.nl

Voorwoord

Op verzoek van Directie Noord van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) heeft het Expertisecentrum LNV een eerste voortgangsevaluatie van de kaderbeschikking structuurversterking glastuinbouw Noord-Nederland uitgevoerd. Dit als vervolg op de programma-evaluatie die in 1999 is uitgevoerd.

De kaderbeschikking heeft gelden uit de herstructurering glastuinbouw bestemd voor de verbetering van de structuur en vestigingsvoorwaarden voor nieuwe glastuinbouwgebieden in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. Het betreft hier het programma dat door Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) in 1998 is ingediend. De evaluatiemethodiek is gebaseerd op het uitvoeringsinstrument evaluatie en monitoring dat ontwikkeld is door het IKC-Landbouw.

In overleg met Directie Noord is deze evaluatie later uitgevoerd dan in het uitvoeringsinstrument was voorzien.

Het grootste deel van de oplage is ter beschikking van Directie Noord. Daarnaast worden enige exemplaren verstuurd overeenkomstig de standaardverzending van het Expertisecentrum LNV.

Vanaf deze plaats willen de samenstellers alle personen en organisaties, die informatie hebben aangeleverd, hiervoor hartelijk dank zeggen.

Drs. R.P. van Brouwershaven
Directeur Expertisecentrum LNV

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
2	Programma: doel en indicatoren	9
2.1	Het programma 1998	10
2.2	Het programma 1999	10
2.3	Verdeling naar thema	11
2.4	Nieuwvestiging glastuinbouwbedrijven en programma-indicatoren	12
3	Resultaten	13
3.1	Herkomst van de bedrijven	13
4	Samenvatting, bevindingen, conclusies en aanbevelingen	15
Bijlage 1	Monitoringsrapportage van de Programma's	17
Bijlage 2	Overzicht van de projecten + toelichting	33
Bijlage 3	Het aantal bedrijven dat naar verwachting gebruik zal maken van het programma	37

1 Inleiding

Het IKC-Landbouw heeft in 1998 voor Directie Noord een uitvoeringsinstrument evaluatie en monitoring van de kaderbeschikking structuurverbetering glastuinbouw Noord-Nederland opgesteld (IKC-Landbouw publicatie 132). Daarin is aangegeven dat na de goedkeuring door LNV van het door het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) ingediende programma in 1998 een korte evaluatie door IKC-Landbouw zal worden uitgevoerd, een zogeheten programma-evaluatie. Het beoogde doel van deze evaluatie was informatie op te leveren voor Directie Noord waarmee de directie in staat wordt gesteld om beslissingen te nemen over de prestaties van de kaderbeschikking. Tevens hebben IKC-Landbouw en Directie Noord afgesproken dat de programma-evaluatie 1998 (IKC-Landbouw publicatie 188) gebruikt wordt om het evaluatie-instrument te toetsen op bruikbaarheid. De mogelijkheid was open gehouden om het evaluatie- en monitoringsinstrument aan te passen. Deze programma-evaluatie is iets later uitgevoerd dan voorzien was in het uitvoeringsinstrument (IKC-publicatie 132).

Verder was in het uitvoeringsinstrument voorzien dat begin 2000 een eerste voortgangsevaluatie door IKC-Landbouw en in 2001 een tweede onder regie van IKC-Landbouw plaats zou vinden. Deze evaluaties moeten informatie opleveren over de stand van zaken, het al gerealiseerde effect en het doelbereik. De opgedane ervaring bij het programma 1998 heeft geleerd dat de monitoringsrapportage Directie Noord al goed zicht geeft in de stand van zaken, het tot dan toe gerealiseerde effect en doelbereik.

Mede hierom is in 2000 besloten de eerste voortgangsevaluatie te laten vervallen. Andere redenen waren: omdat verschillende projecten langzamer worden gerealiseerd dan voorzien, valt er nog weinig te evalueren. Begin 2001 waren de benodigde monitoringsgegevens nog niet beschikbaar. Bovendien waren er capaciteitsproblemen bij EC-LNV en zou de eerste evaluatie erg snel na de programma-evaluatie vallen.

In dit rapport is de voortgang geanalyseerd van zowel (de projecten in) het programma 1998 als 1999. De analyse is gebaseerd op de monitoringsrapportage en persoonlijke mededelingen van C. Mulder, beleidsmedewerker van Directie Noord.

In hoofdstuk 2 is voor de inkadering eerst het algemene stukje over het programma uit publicatie 188 opgenomen. Verder komen daar doel en indicatoren aan de orde.

In hoofdstuk 3 is de voortgang geanalyseerd. Het rapport sluit af met samenvatting, bevindingen, conclusies en aanbevelingen.

De geleverde monitoringsinformatie is samengevat tot een monitoringsrapport dat als bijlage 1 is toegevoegd. In bijlage 2 zijn de projecten gerangschikt naar beleidsthema weergegeven en is de stand van zaken vermeld.

2 Programma: doel en indicatoren

Het programma is een onderdeel van Kaderbeschikking van LNV maar tevens ook een onderdeel van het Plan van Aanpak van de drie noordelijke provincies. Hieronder is in het kort aangegeven hoe men het programma in het geheel van de plannen om het vestigingsklimaat wil verbeteren in Noord-Nederland moet plaatsen. Inzicht hierin is belangrijk om de informatie die hieronder staat over het programma op waarde te schatten.

In 1997 hebben de gedeputeerde staten van de drie noordelijke provincies, die gezamenlijk optreden in het SNN, in overleg met Directie Noord een Plan van Aanpak opgesteld met daarin voorstellen hoe de vestigingsvoorwaarden in Noord-Nederland verbeterd kunnen worden. Zij hebben aangegeven dat de projecten die nodig zijn, moeten vallen binnen vier thema's, genoemd in bovenstaand kader. LNV heeft destijds deze vier thema's overgenomen en zal middels de kaderbeschikking structuurversterking glastuinbouw Noord-Nederland, 10 miljoen gulden beschikbaar stellen. Voorwaarde voor bijdrage van LNV is dat de noordelijke overheden een gelijke subsidie beschikbaar stellen. Tevens heeft LNV aangegeven dat het expliciet gaat om vestigingsvoorwaarden voor nieuwe glastuinbouwbedrijven. Hieraan ligt de wens ten grondslag dat er een bijdrage wordt geleverd aan de verplaatsing van de glastuinbouwbedrijven uit andere gebieden van Nederland naar de noordelijke provincies.

Dit betekent concreet dat de projecten die gesubsidieerd worden door LNV ook andere financiers hebben. Ook kunnen deze projecten deel uit maken van grotere projecten die door de verschillende noordelijke overheden zijn aangepakt om het vestigingsklimaat in Noord-Nederland te verbeteren.

In de programma-evaluatie 1998 is aangegeven dat in overleg met Directie Noord de kern van het programma is bijgesteld tot: hoe draagt het programma bij aan de verbetering van het vestigingsklimaat. Binnen het uitvoeringsinstrument is ervoor gezorgd dat informatie hiervoor verzameld is.

In die programma-evaluatie is dan ook geconcludeerd dat het - door de samenwerking van het SNN en LNV middels het Plan van Aanpak en het platform glastuinbouw - voor LNV voldoende is om alleen inzicht te hebben in de wijze waarop het programma de verbetering van het vestigingsklimaat in Noord-Nederland stimuleert. Daarbij geldt alleen de voorwaarde dat de projecten voldoen aan de vier thema's genoemd in de kaderbeschikking structuurversterking. Verder is in die programma-evaluatie vermeld dat bij het vaststellen van het effect van de kaderbeschikking de aandacht van LNV vooral uitgaat naar de bevordering van de verplaatsing van glastuinbouwbedrijven uit de Randstad naar Noord-Nederland. De kaderbeschikking is dan ook een onderdeel van het pakket maatregelen dat LNV heeft genomen ter ondersteuning van de herstructurering glastuinbouw (tuinbouwbrief 1996).

2.1 Het programma 1998

Het SNN heeft in 1998 het programma 1998 ingediend bij LNV. LNV heeft dit programma in zijn geheel goedgekeurd. De heer Mulder heeft medegedeeld, dat lopende de rit bij en tussen projecten kleine verschuivingen in budget zijn afgesproken. De toegezegde subsidiebedragen per project zijn daarom nu deels anders dan in rapport 188. Ook zijn enkele (grote) projecten opgeschoven naar programma 1999.

De administratieve organisatie van het tot stand komen van het programma wordt ook voor de helft door LNV gefinancierd en is als zodanig ondergebracht in het – gesplitste - project “administratieve organisatie UO/SNN en ISP-AGRO” binnen het programma 1998. Het project loopt door in 1999. Aangezien dit project niet in directe zin bijdraagt tot de verbetering van het vestigingsklimaat wordt het in de verdere bespreking van de resultaten niet meegenomen.

Het programma 1998 bestaat daarmee uit 8 projecten en is gehonoreerd met een totaal subsidiebedrag van LNV van nu ? 1.050.950.

2.2 Het programma 1999

Naast de 2 doorgeschoven projecten zijn voor dit programma 4 andere projecten goedgekeurd.

Hiermee is het met de kaderbeschikking beschikbaar gestelde LNV-subsidiebedrag van ? 10.000.000,- toegezegd. De zes projecten die nu zijn afgerond, vragen volgens een overzicht van SNN samen 4 % minder bijdrage dan begroot. Uit dat overzicht blijkt ook dat verwacht wordt dat de totale bijdrage vrijwel op de ? 10 miljoen uit zal komen. De heer Mulder verwacht echter dat enkele projecten wel wat lager uit zullen komen.

Een korte beschrijving van de projecten en de toegezegde subsidie staan in tabel 1 en een uitgebreidere in de monitoringsrapportage (bijlage 1).

Tabel 1 Kort overzicht van de projecten in programma 1998 en 1999 en de toegezegde subsidie door LNV

Projecten	Subsidie LNV (in guldens)	Globaal aandeel in de totale projectkosten
Programma 1998		
Waterleidingbuis Sappemeer (hoofdwaterleiding tuinbouwgebied Siepweg); nr. G-98-01	227.370,-	50%
Versterking Promotie (stichting acquisitie glastuinbouw Noord-Nederland; SAGNN); Loket in West-Nederland; nr. G-98-02	176.230,-	50%
Idem; Loket in Noord-Nederland (Uitbreiding activiteiten Glastuinbouw Noord Nederland); nr. G-98-03/04	118.000,-	50%
Versterking informatiemanagement glastuinbouw; nr. G-98-05	14.500,-	30%
Geïntegreerde gewasbescherming (roos); nr. G-98-07	128.750,-	25%
Kwaliteitszorg glastuinbouw; nr. G-98-13	246.100,-	25%
Administratieve organisatie UO/SNN en ISP-AGRO (project Ondersteuning projectmanagement hiervan afgesplitst); nr. G-98-20: in bijl. 1 bij nr. G-98-08	110.000,-	50%
Ondersteuning projectmanagement; nr. G-98-08	30.000,-	50%

Projecten	Subsidie LNV (in gulden)	Globaal aandeel in de totale projectkosten
Programma 1999		
Duurzaam glastuinbouwgebied Berlikum; nr. G-98-12	3.250.000,-	10%
Gietwaterproject gemeente Emmen (gietwaterzuivering Klazienaveen); nr. G-98-14	654.500,-	45%
Het Rundedal (gietwatervoorziening Klazienaveen- Erica); nr. G-99-03	1.741.668,-	30%
Ontwikkeling glastuinbouwgebied Sappemeer (Siepweg fase II); nr. G-99-04	2.720.050,-	25%
Integrale voortzetting glastuinbouwacquisitie 2000- 2001 (opvolger beide 'loketten'); nr. G-99-02	506.950,-	40%
Versterking synergie, agrarische opleidingen en tuinbouwnetwerk; nr. G-99-01	75.882,-	20%

2.3 Verdeling naar thema

Zoals al aangegeven moeten de projecten die subsidie ontvangen van de noordelijke overheden en LNV vallen binnen vier thema's. In tabel 2 is per thema het aantal projecten aangegeven dat hierop betrekking heeft en welk deel van de totale subsidie van LNV hiervoor is ingezet. In bijlage 2 zijn de projecten per thema gerangschikt.

Tabel 2 Een overzicht per thema van het aantal projecten en het aandeel van het subsidiebudget van LNV

Thema's	Aantal projecten (totaal = 14)	Aandeel van het subsidiebudget van LNV (totaal = 10 milj.)
Infrastructurele voorzieningen		
- aanleg	3	62%
- verbetering	2	24%
Kennis-infrastructurele voorzieningen		
- ontwikkeling	3	8%
- verbetering	1	1%
Toename van ketenactiviteiten	1	2%
Afzet		
- nieuwe afzetmarkten	-	-
- verbetering logistieke systemen	-	-
- ontwikkelen van nieuwe manieren	-	-
Innovatie en verspreiding		
- creëren van innovatieve technologieën/werkwijzen	2	1%
- promotie van het glastuinbouwgebied Noord Ned.	-	-
- de verspreiding van kennis	-	-

Een zwaar accent binnen de programma's ligt bij de aanleg of verbetering van infrastructurale voorzieningen. Het grootste deel van de subsidie, 86%, is besteed aan de vijf projecten, die op dit thema zijn gericht. Uit gesprekken met de beleidsmedewerker van Directie Noord blijkt dat de infrastructurale projecten direct bijdragen aan de versterking van de drie belangrijke glastuinbouwgebieden in Noord-Nederland. De projecten zijn een onderdeel van bestaande plannen om gebieden in Noord-Nederland in te richten voor glastuinbouwbedrijvigheid. De andere projecten hebben betrekking op de thema's kennisinfrastructurale voorzieningen (9%), ketenactiviteiten (2%), innovatie (1%). In dit programma zijn geen projecten ingediend die zich richten op de verbetering van de afzet.

2.4 Nieuwvestiging glastuinbouwbedrijven en programma-indicatoren

LNV wil met de kaderbeschikking middels subsidie de structuur en vestigingsvoorwaarden van de glastuinbouw voor nieuwe glastuinbouwbedrijven in het Noorden versterken. Bij het vaststellen van het evaluatie-instrument in 1998 is gesteld dat voor de opgetreden versterking de indicator is: het aantal ondernemers die met hun bedrijven daadwerkelijk gebruik maken van de aangeboden activiteiten en de nieuwe of verbeterde infrastructuur. Daarom is besloten om per project in de komende jaren bij te houden hoeveel bedrijven daadwerkelijk gebruik maken van de resultaten van de projecten. Deze vraag is opgenomen in de monitoring.

3 Resultaten

Bij de bespreking met Directie Noord van de gegevens over de aantallen bedrijven die daadwerkelijk gebruik maken van de resultaten van de projecten, bleek dat deze aantallen wat betreft de projecten die binnen de thema's kennis- en infrastructurale voorzieningen vallen, niet alleen toe te schrijven zijn aan de aantrekkingskracht van de door LNV gefinancierde projecten. De vijf projecten binnen het thema infrastructuur zijn elk onderdeel van een totaal ontwikkelingsplan van een (nieuw) glastuinbouwgebied. De ontwikkelingsplannen in hun geheel zullen ertoe leiden dat het genoemde aantal glastuinbouwbedrijven zich zal vestigen. De kennisinfrastructurale voorzieningen spelen hierbij een ondersteunende rol.

Tevens blijkt dat naast nieuwe glastuinbouwbedrijven ook bestaande bedrijven gebruik maken van de mogelijkheden die de projecten bieden. Dit is voor LNV geen bezwaar omdat men er vanuit gaat dat dit de vitaliteit van het glastuinbouwgebied verhoogt en daarmee de aantrekkelijkheid van het glastuinbouwgebied voor nieuwe bedrijven.

Tabel 3 Per thema het aantal bedrijven dat tot nu gebruik heeft gemaakt van de programma's 1998 en 1999

Thema	Aantal bedrijven nieuw	(totaal)	Areaal in ha nieuw	(totaal)
Infrastructurale voorzieningen in de glastuinbouwgebieden:				
- Sappemeer	3	(5)		
- Berlikum	4	(8)		
- Emmen	8	(75)		
Kennis-infrastructurale voorzieningen	228	(258)		
Toename van ketenactiviteiten	0	(18)		
Innovatie en verspreiding	0	(5)		
Gehele programma	228		120	(120)

Opmerkingen:

- ?? De aantallen betreft de bedrijven die van deze projecten (projectdelen in het Plan van Aanpak) gebruik hebben gemaakt.
- ?? Er zijn geen gegevens over arealen per project. Uit de voortgangsrapportage Herstructurering glastuinbouw 1997-2000 blijkt dat in die periode in Sappemeer e.o. 5 ha, in Berlikum 7 ha en in Emmen 30 ha nieuw glasareaal is gebouwd; totaal in Noord Nederland 50 ha.
- ?? 'Berlikum' is vertraagd; in 2001 komen er minimaal nog 3 bedrijven bij.
- ?? 'Emmen' is alleen het gietwaterzuiveringsproject; het project gietwatertoevoer is vertraagd.
- ?? Het areaal betreft getallen sinds mei 1997 en voor het hele plan van aanpak.

3.1 Herkomst van de bedrijven

Hierover zijn geen gegevens geleverd voor de periode sinds de start van deze kaderbeschikking (augustus 1998). Wel is er een overzicht van de bedrijven, die zich sinds de start van het SAGNN in Noord-Nederland hebben gevestigd (periode mei 1997 t/m december 2000).

Naast 22 bedrijven met 92,8 ha kavel glastuinbouw (met hierop ruim 40 ha glas) hebben zich ook 13 boomkwekerijbedrijven met 27,5 ha kavel (met hierop 3,4 ha glas) gevestigd. Dit laatste betreft met name pot- en containerteelt, dus met relatief kleine oppervlaktes glas. Van deze 13 bedrijven

(waarvan 5 startende ondernemers) zijn 9 gevestigd in de projectlocaties in twee glastuinbouwgebieden; 6 in Emmen en 3 in Sappemeer. De overige in de omgeving van Hoogeveen en van Assen en in Buitenpost.

De 22 glastuinbouwbedrijven (waarvan 4 startende ondernemers) hebben zich allemaal in de drie gebieden gevestigd; 11 in Emmen, 7 in Berlikum en 4 in Sappemeer.

De verdeling van de teelten op deze 22 bedrijven is als volgt: 4 roos, 4 chrysant, 2 potplanten, 2 snijheesters, 5 diverse snijbloemen, 3 paprika en 2 tomaat.

De herkomst van de 35 bedrijven is: Westland 7, De Kring 4, Aalsmeer e.o. 3, Noord-Nederland 11, Boskoop e.o. 5, Bollenstreek 2 en rest Nederland 3.

De glastuinders hebben bijna 19 ha glas achtergelaten op de oude plaats; de boomkwekers 4,5 ha teeltareaal.

Het aantal bedrijven in relatie tot dit programma is niet aangegeven (hierdoor en vanwege de andere periode zijn de aantallen dus anders dan in tabel 3).

Naast de nieuwe bedrijven hebben bestaande bedrijven in de betreffende gebieden uitgebreid. Exacte gegevens zijn hierover niet bekend, omdat een deel van deze bedrijven al grond in bezit had en anderen nog niet hebben uitgebreid, maar wel grond hebben gekocht. Geschat is dat 30 tuinders ca. 47,5 ha glas hebben bijgebouwd.

In IKC-Landbouw publicatie 188 zijn schattingen van SNN opgenomen van aantallen deelnemende bedrijven, e.d. De voortgang is beoordeeld in relatie tot deze schattingen.

Aan SNN is toen gevraagd om een schatting te geven van het aantal nieuwe bedrijven dat zich zal vestigen in Noord-Nederland in de periode 1998-2001. De programma coördinator van SNN, E. Luitjens, heeft dit toen gedaan vanuit het programma 1998. Omdat programma 1999 hierop voortbouwt en verwacht mag worden dat Luitjens naar de gehele looptijd heeft gekeken, mag worden aangenomen dat deze schatting voor beide programma's samen geldt.

Hij verwacht dat de maatregelen die genomen zijn in de projecten, stimuleren dat 83 nieuwe bedrijven ofwel 270 ha zich nieuw vestigen. In bijlage 3 is deze verwachting per thema aangegeven, deze gegevens zijn afkomstig uit de monitoringsrapportage (zie bijlage 1).

4 Samenvatting, bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Samenvatting

Op verzoek van Directie Noord van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) heeft het Expertisecentrum LNV een voortgangsmeting en -evaluatie van de kaderbeschikking structuurversterking glastuinbouw Noord-Nederland uitgevoerd. Het betreft een analyse van de programma's die in 1998 en 1999 zijn goedgekeurd. De analyse is uitgevoerd volgens het uitvoeringsinstrument evaluatie en monitoring dat ontwikkeld is door het IKC-Landbouw.

De kaderbeschikking is een onderdeel van het pakket maatregelen dat LNV heeft genomen ter ondersteuning van de herstructurering van de glastuinbouwsector. Het ministerie heeft hiervoor 10 miljoen gulden beschikbaar gesteld. Het betreft hier fifty-fifty financiering. Ook heeft het ministerie de verantwoordelijkheid voor de honorering van de beste projecten en de daadwerkelijke uitvoering van de projecten gelegd bij het Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN). Door deze afspraken en de samenwerking van Directie Noord met het SNN in het platform glastuinbouw, is het voor het ministerie voldoende om alleen inzicht te krijgen in de wijze waarop het programma de verbetering van het vestigingsklimaat in Noord-Nederland stimuleert.

De totale programma's 1998 en 1999 zijn goedgekeurd. Het totaal beschikbare subsidiebedrag van 10 miljoen gulden is hiermee toegezegd. Verwacht wordt dat dit bedrag ook vrijwel geheel zal worden besteed. 'Zal worden' omdat de uitvoering van verschillende projecten iets langzamer gaat, dan destijds verwacht. Een enkel project zal doorlopen tot in 2002; voor een ander project is overleg over hetzelfde gaande.

Bevindingen

- ?? Uit de analyse van de programma's blijkt dat het grootste deel van de gehonoreerde LNV-subsidie (86%) besteed wordt aan vijf projecten, waarmee de aanleg of verbetering van infrastructurele voorzieningen in drie glastuinbouwgebieden wordt ondersteund. Daarnaast stimuleert het programma de verbetering van de vestigingsfactoren door initiatieven op het gebied van kennisinfrastructuur, innovatie en ketenactiviteiten te ondersteunen (14%).
- ?? De verwachting van SNN was destijds dat de maatregelen die genomen zijn in de projecten, stimuleren dat 83 nieuwe glastuinbouwbedrijven (ofwel 270 ha) zich in de periode 1999-2002 zullen vestigen in Noord-Nederland. Ook is toen een verwachting per thema aangegeven.
- ?? Het aantal nieuwe bedrijven dat tot nu toe van de infrastructurele voorzieningen gebruik heeft gemaakt, is nog aanzienlijk lager dan voorzien. Voor welk deel dit komt door de opgetreden vertraging in de uitvoering, is niet exact aan te geven.
De glastuinbouwbedrijven die zich tot nu toe gevestigd hebben, zitten allemaal in de projectlocaties.
- ?? Het aantal bedrijven dat informatie heeft ingewonnen (kennis-infrastructurele voorzieningen), is een veelvoud van wat destijds was voorzien.
- ?? Naast glastuinbouwbedrijven hebben ook boomkwekerijbedrijven gebruik gemaakt van de beschikbare ondersteuning. Het betreft bedrijven met pot- en containerteelt, dus niet echt behorend tot de doelgroep maar qua bedrijfstype hebben ze wel veel overeenkomsten met de glastuinbouw. 70% van deze bedrijven heeft zich gevestigd in de glastuinbouwgebieden, de rest elders in Noord-Nederland.
Niet duidelijk is of deze aantallen onderdeel zijn van de verwachte aantallen. Ze maken wél deel uit van de 228 die informatie hebben ingewonnen, enz. ; dus gebruik hebben gemaakt van de kennis-infrastructurele voorzieningen.
- ?? Uit besprekingen met Directie Noord bleek dat de aantrekkingskracht voor nieuwe bedrijven niet alleen ligt bij de mede door het ministerie van LNV gesubsidieerde projecten. Het ligt juist bij ontwikkelingsplannen van de glastuinbouwgebieden als geheel. Dit stemt overeen met de

analyse waaruit blijkt dat de vijf ingediende projecten op infrastructurele voorzieningen een onderdeel zijn van inrichtingsplannen van nieuwe glastuinbouwgebieden.

- ?? De ingediende projecten zijn veelal een onderdeel van grotere plannen voor inrichting van nieuwe glastuinbouwgebieden. Het is aannemelijk dat de onderhavige programma's de kansen op realisatie van deze grotere plannen hebben vergroot. Over de gerealiseerde arealen per thema zijn geen gegevens verstrekt. Een conclusie op hoofdlijnen over de voortgang is naar onze mening desondanks wel mogelijk.

Conclusies

- ?? Om het effect van de kaderbeschikking te kunnen vaststellen, blijkt het niet voldoende om alleen uit te gaan van de door het ministerie gehonoreerde subsidie.
- ?? Voor LNV is niet alleen van belang in welke mate nieuwvestiging tot stand komt, maar ook dat deze kaderbeschikking een bijdrage levert aan verplaatsing van glastuinbouwbedrijven uit met name het Zuid-Hollands glasdistrict (Westland + De Kring) en Aalsmeer e.o. Van de 35 bedrijven (22 glastuinbouw en 13 boomkwekerij) die zich sinds de start van SAGNN in Noord-Nederland hebben gevestigd, komen 14 bedrijven uit deze gebieden en 7 uit de omgeving van Boskoop en de Bloembollenstreek. (Dit betreft de periode mei 1997 tot eind 2000). Een voorlopige conclusie is dat het programma een duidelijke bijdrage levert aan deze verplaatsingsdoelstelling.
- ?? Rekening houdend met uitstel van vestiging door de vertragingen in enkele, wel de belangrijkste, projecten lijkt het aantal vestigingen op het verwachte niveau te komen.

Aanbevelingen

- ?? De ervaring heeft geleerd dat in de komende jaren in de monitoringsrapportage de nadruk gelegd moet worden op het vaststellen van het aantal bedrijven dat daadwerkelijk gebruik maakt van de resultaten van door LNV gesubsidieerde projecten.
- ?? Om het effect van de kaderbeschikking te kunnen vaststellen is het niet alleen voldoende om uit te gaan van de gehonoreerde subsidie. Het blijkt van belang te zijn om de totale kosten die gemoed zijn met de projecten vast te leggen. De stimulans van LNV via de gehonoreerde subsidie kan dan in de juiste verhouding gezien worden. Het aantal deelnemende bedrijven e.d. moet dan ook gezien worden in relatie tot de volledige projecten en de totale projectkosten.

Bijlage 1 Monitoringsrapportage van de Programma's

Deze bijlage bestaat uit twee onderdelen:

A: Gevraagde gegevens over de projectplannen

B: Gevraagde gegevens over de Programma's 1998 en 1999

De gevraagde gegevens zijn hoofdzakelijk eind 2000 door SNN opgeleverd aan Directie Noord; met eind juni 2001 een geactualiseerd financieel overzicht.

Zowel bij A als B is sprake van 'uitgegeven subsidie'. Dit betreft steeds het door SNN uitgegeven bedrag. Door LNV zijn alleen voorschotten verstrekt. De eindbetaling vindt plaats na de subsidievaststelling. Deze is voorzien in december 2001.

Omdat de evaluatie over 1999 en 2000 gaat, zijn de bedragen per eind 2000 vermeld, zoals deze voorkomen op het overzicht van eind juni 2001. Waar dit aan de orde is, is ook de financiële stand van zaken medio 2001 vermeld.

A. Gevraagde gegevens over de projectplannen

WATERLEIDINGBUIS SAPPEMEER		
Nr. G-98-01		
Op welke van de volgende thema's heeft het doel van het project betrekking: 1. a. aanleg van infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van infrastructurele voorzieningen; 2. a. aanleg van kennis-infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van kennis-infrastructurele voorzieningen; 3. toename van ketenactiviteiten in Noord-Nederland; 4. nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten; 5. verbetering van logistieke systemen ten behoeve van de afzet; 6. nieuwe manieren van afzet; 7. a. creëren van innovatieve technologieën of werkwijzen; b. promotie van het glastuinbouwgebied Noord-Nederland met behulp van de aldaar ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen; c. verspreiding van kennis over in Noord-Nederland ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen.	Thema: 1.a. Omschrijving: aanleg van een nieuwe hoofdwaterleiding naar het verder te ontwikkelen tuinbouwgebied voor circa 30 bedrijven aan de Sieweg, gemeente Hoogezand-Sappemeer.	
Wat wordt er gerealiseerd en op welke wijze wordt dit gerealiseerd? (korte omschrijving)	Aanleg van een nieuwe hoofdwaterleiding.	
Hoeveel subsidie is er tot nu toe voor het project uitgegeven?	Bedrag: ? 227.370,- (project is afgerond)	
Hoeveel bedrijven hebben van het resultaat van het project gebruik gemaakt?	Aantal bedrijven: 5	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn nieuwe bedrijven?	Aantal bedrijven: 3	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn bestaande bedrijven?	Aantal bedrijven: 2	Aantal hectaren glas: niet bekend

Toegezegde bedragen en verwachte effecten

Hoeveel subsidie is er voor het project toegezegd? (subsidieverlening)	Bedrag: f 227.370,-	
Hoeveel bedrijven zullen naar verwachting van het resultaat van het project gebruikmaken, voor 31-12-2001?	Aantal bedrijven: 10	Aantal hectaren glas: 21
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting nieuwe bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: 7	Aantal hectaren glas: 16
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting bestaande bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: 3	Aantal hectaren glas: 5

LOKET IN WEST-NEDERLAND		
Nr. G-98-02		
Op welke van de volgende thema's heeft het doel van het project betrekking: 1. a. aanleg van infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van infrastructurele voorzieningen; 2. a. aanleg van kennis-infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van kennis-infrastructurele voorzieningen; 3. toename van ketenactiviteiten in Noord-Nederland; 4. nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten; 5. verbetering van logistieke systemen ten behoeve van de afzet; 6. nieuwe manieren van afzet; 7. a. creëren van innovatieve technologieën of werkwijzen; b. promotie van het glastuinbouwgebied Noord-Nederland met behulp van de aldaar ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen; c. verspreiding van kennis over in Noord-Nederland ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen.	Thema: 2.aa Omschrijving: tuinders in West-Nederland vroegtijdig informeren over Noord-Nederland als vestigingsgebied voor glastuinbouw.	
Wat wordt er gerealiseerd en op welke wijze wordt dit gerealiseerd? (korte omschrijving)	Inrichten van een Noordelijk steunpunt in het Westen, ondergebracht bij VEK te 's Gravenzande.	
Hoeveel subsidie is er tot nu toe voor het project uitgegeven?	Bedrag: ? 163.715,- (project is afgerond)	
Hoeveel bedrijven hebben van het resultaat van het project gebruik gemaakt?	Aantal bedrijven: 63	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn nieuwe bedrijven?	Aantal bedrijven: 63	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn bestaande bedrijven?	Aantal bedrijven: 0	Aantal hectaren glas: niet bekend

Toegezegde bedragen en verwachte effecten

Hoeveel subsidie is er voor het project toegezegd? (subsidieverlening)	Bedrag: f 176.230,-	
Hoeveel bedrijven zullen naar verwachting van het resultaat van het project gebruikmaken, voor 31-12-2001?	Aantal bedrijven: Zie opmerking	Aantal hectaren glas: Zie opmerking
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting nieuwe bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: Zie opmerking	Aantal hectaren glas: Zie opmerking
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting bestaande bedrijven zijn?	Aantal bedrijven:	Aantal hectaren glas:

Opmerking:

Het project 'Loket in West- Nederland' is samen met 'Versterking promotie en Loket Noord-Nederland' integraal onderdeel van de Stichting Acquisitie Glastuinbouw Noord-Nederland (SAGNN). De indicator is dat er per 31-12-2001 240 hectare glas nieuwvestiging is (83 bedrijven)

VERSTERKING PROMOTIE EN LOKET IN NOORD-NEDERLAND Nr. G-98-03/04		
Op welke van de volgende thema's heeft het doel van het project betrekking: 1. a. aanleg van infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van infrastructurele voorzieningen; 2. a. aanleg van kennis-infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van kennis-infrastructurele voorzieningen; 3. toename van ketenactiviteiten in Noord-Nederland; 4. nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten; 5. verbetering van logistieke systemen ten behoeve van de afzet; 6. nieuwe manieren van afzet; 7. a. creëren van innovatieve technologieën of werkwijzen; b. promotie van het glastuinbouwgebied Noord-Nederland met behulp van de aldaar ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen; c. verspreiding van kennis over in Noord-Nederland ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen. Wat wordt er gerealiseerd en op welke wijze wordt dit gerealiseerd? (korte omschrijving)	Thema:2a Omschrijving: vergroten van de naamsbekendheid van de Stichting Acquisitie Glastuinbouw Noord-Nederland en Noord-Nederland als een gunstig glastuinbouwvestigingsgebied. Ondersteuning en begeleiding van potentiële vestigers door middel van een loket bedrijfsvestiging. Extra financiële ondersteuning van de SAGNN om leemtes qua PR-uitingen op te vullen. Instelling van een loket bedrijfsvestigingen.	
Hoeveel subsidie is er tot nu toe voor het project uitgegeven?	Bedrag: ? 114.661,- (project is afgerond)	
Hoeveel bedrijven hebben van het resultaat van het project gebruik gemaakt?	Aantal bedrijven: 15	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn nieuwe bedrijven?	Aantal bedrijven: 15	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn bestaande bedrijven?	Aantal bedrijven: 0	Aantal hectaren glas: niet bekend

Toegezegde bedragen en verwachte effecten

Hoeveel subsidie is er voor het project toegezegd? (subsidieverlening)	Bedrag: f 118.000,-	
Hoeveel bedrijven zullen naar verwachting van het resultaat van het project gebruikmaken, voor 31-12-2001?	Aantal bedrijven: Zie opmerking	Aantal hectaren glas: Zie opmerking
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting nieuwe bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: Zie opmerking	Aantal hectaren glas: Zie opmerking
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting bestaande bedrijven zijn?	Aantal bedrijven:	Aantal hectaren glas:

Opmerking:

Het project 'Versterking promotie en Loket Noord- Nederland' is samen met 'Loket in West-Nederland' integraal onderdeel van de Stichting Acquisitie Glastuinbouw Noord-Nederland (SAGNN). De indicator is dat er per 31-12-2001 240 hectare glas nieuwvestiging is (83 bedrijven)

VERSTERKING INFORMATIEMANAGEMENT		
GLASTUINBOUW		
Nr G-98-05		
Op welke van de volgende thema's heeft het doel van het project betrekking: 1. a. aanleg van infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van infrastructurele voorzieningen; 2. a. aanleg van kennis-infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van kennis-infrastructurele voorzieningen; 3. toename van ketenactiviteiten in Noord-Nederland; 4. nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten; 5. verbetering van logistieke systemen ten behoeve van de afzet; 6. nieuwe manieren van afzet; 7. a. creëren van innovatieve technologieën of werkwijzen; b. promotie van het glastuinbouwgebied Noord-Nederland met behulp van de aldaar ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen; c. verspreiding van kennis over in Noord-Nederland ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen. Wat wordt er gerealiseerd en op welke wijze wordt dit gerealiseerd? (korte omschrijving)	Thema: 7 Omschrijving: het project richt zich op het vergroten van de kennis en vaardigheden over het gebruik van nieuwe media bij tuinbouwondernemers in Noord-Nederland Na een eerste fase die gericht is op oriëntatie op behoeften en bestaand aanbod, zal in de tweede fase concreet gewerkt worden in workshops, leergangen en cursussen.	
Hoeveel subsidie is er tot nu toe voor het project uitgegeven?	Bedrag: ? 2.900,- (in 2001 is nog ? 9.304 betaald; project liep tot juli 2000)	
Hoeveel bedrijven hebben van het resultaat van het project gebruik gemaakt?	Aantal bedrijven: 0 (oriënterend, verkennend project)	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn nieuwe bedrijven?	Aantal bedrijven:	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn bestaande bedrijven?	Aantal bedrijven:	Aantal hectaren glas: niet bekend

Toegezegde bedragen en verwachte effecten

Hoeveel subsidie is er voor het project toegezegd? (subsidieverlening)	Bedrag: f 14.500,-	
Hoeveel bedrijven zullen naar verwachting van het resultaat van het project gebruikmaken, voor 31-12-2001?	Aantal bedrijven: n.v.t.	Aantal hectaren glas:
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting nieuwe bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: n.v.t.	Aantal hectaren glas:
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting bestaande bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: n.v.t.	Aantal hectaren glas:

GEÏNTEGREERDE GEWASBESCHERMING IN ROOS		
Nr. G-98-07		
Op welke van de volgende thema's heeft het doel van het project betrekking: 1. a. aanleg van infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van infrastructurele voorzieningen; 2. a. aanleg van kennis-infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van kennis-infrastructurele voorzieningen; 3. toename van ketenactiviteiten in Noord-Nederland; 4. nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten; 5. verbetering van logistieke systemen ten behoeve van de afzet; 6. nieuwe manieren van afzet; 7. a. creëren van innovatieve technologieën of werkwijzen; b. promotie van het glastuinbouwgebied Noord-Nederland met behulp van de aldaar ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen; c. verspreiding van kennis over in Noord-Nederland ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen.	Thema: 7 Omschrijving: het project richt zich op het bevorderen van de geïntegreerde teelt van roos.	
Wat wordt er gerealiseerd en op welke wijze wordt dit gerealiseerd? (korte omschrijving)	Er wordt een rondganggroep Geïntegreerde bestrijding in roos opgezet; er worden praktijkgerichte proeven op dit terrein uitgevoerd en de opgedane kennis en ervaringen komen beschikbaar voor alle rozentelers in Noord-Nederland.	
Hoeveel subsidie is er tot nu toe voor het project uitgegeven?	Bedrag: ? 77.250,- (in 2001 is nog ? 43.680 betaald; project liep tot oktober 2000)	
Hoeveel bedrijven hebben van het resultaat van het project gebruik gemaakt?	Aantal bedrijven: 5 (bij de start 8)	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn nieuwe bedrijven?	Aantal bedrijven: 0	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn bestaande bedrijven?	Aantal bedrijven: 5	Aantal hectaren glas: niet bekend

Toegezegde bedragen en verwachte effecten

Hoeveel subsidie is er voor het project toegezegd? (subsidieverlening)	Bedrag: f 128.750,-	
Hoeveel bedrijven zullen naar verwachting van het resultaat van het project gebruikmaken, voor 31-12-2001?	Aantal bedrijven: 14	Aantal hectaren glas: 20
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting nieuwe bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: 0	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting bestaande bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: 14	Aantal hectaren glas: 20

ADMIN. ORGANISATIE UO/SNN EN ISP-AGRO Nr. G-98-08 (en G-98-20)		
Op welke van de volgende thema's heeft het doel van het project betrekking: 1. a. aanleg van infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van infrastructurele voorzieningen; 2. a. aanleg van kennis-infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van kennis-infrastructurele voorzieningen; 3. toename van ketenactiviteiten in Noord-Nederland; 4. nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten; 5. verbetering van logistieke systemen ten behoeve van de afzet; 6. nieuwe manieren van afzet; 7. a. creëren van innovatieve technologieën of werkwijzen; b. promotie van het glastuinbouwgebied Noord-Nederland met behulp van de aldaar ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen; c. verspreiding van kennis over in Noord-Nederland ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen. Wat wordt er gerealiseerd en op welke wijze wordt dit gerealiseerd? (korte omschrijving)	Thema: n.v.t. Omschrijving: ondersteuning van het projectmanagement ISP 5 Agrobusiness ten behoeve van de ontwikkeling en beheer van projecten ten laste van de extra LNV/SNN glastuinbouwmiddelen.	
Hoeveel subsidie is er tot nu toe voor het project uitgegeven?	Bedrag: ? 108.915,- (project loopt grotendeels tot eind 2001. Verwacht wordt dat het bedrag nog ? 27.500,- hoger wordt)	
Hoeveel bedrijven hebben van het resultaat van het project gebruik gemaakt?	Aantal bedrijven: n.v.t. c.q. voor alle bedrijven die informatie willen	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn nieuwe bedrijven?	Aantal bedrijven:	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn bestaande bedrijven?	Aantal bedrijven:	Aantal hectaren glas: niet bekend

Toegezegde bedragen en verwachte effecten

Hoeveel subsidie is er voor het project toegezegd? (subsidieverlening)	Bedrag: f 140.000,-	
Hoeveel bedrijven zullen naar verwachting van het resultaat van het project gebruikmaken, voor 31-12-2001?	Aantal bedrijven: n.v.t.	Aantal hectaren glas:
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting nieuwe bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: n.v.t.	Aantal hectaren glas:
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting bestaande bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: n.v.t.	Aantal hectaren glas:

Opmerking: dit project is gesplitst. Nr. 98-08 is ondersteuning projectmanagement geworden. Dit eindigde eind 1999 en er is ? 26.415,- voor uitgegeven (toegezegd ? 30.000,-). Nr. 98-20 is administratieve organisatie. Dit project eindigt eind 2001; de rest van bovenvermelde bedragen zijn aan dit project uitgegeven resp. toegezegd.

ONTWIKKELING BERLIKUM		
Nr. G-98-12		
Op welke van de volgende thema's heeft het doel van het project betrekking: 1. a. aanleg van infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van infrastructurele voorzieningen; 2. a. aanleg van kennis-infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van kennis-infrastructurele voorzieningen; 3. toename van ketenactiviteiten in Noord-Nederland; 4. nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten; 5. verbetering van logistieke systemen ten behoeve van de afzet; 6. nieuwe manieren van afzet; 7. a. creëren van innovatieve technologieën of werkwijzen; b. promotie van het glastuinbouwgebied Noord-Nederland met behulp van de aldaar ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen; c. verspreiding van kennis over in Noord-Nederland ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen. Wat wordt er gerealiseerd en op welke wijze wordt dit gerealiseerd? (korte omschrijving)	Thema: 1a Omschrijving: het realiseren van een duurzaam glastuinbouwgebied Het aan te leggen glastuinbouwgebied moet een voorbeeldfunctie hebben inzake het sluiten van kringlopen (water, energie, afval, etc.) op gebiedsniveau. Bovendien is er de voorbeeldfunctie inzake het scheiden van ruimtelijke functies op bedrijfsniveau en het verweven daarvan op gebiedsniveau.	
Hoeveel subsidie is er tot nu toe voor het project uitgegeven?	Bedrag: ? 650.000,- (in 2001 is eveneens ? 650.000,- betaald en verwacht wordt dat het restant van het toegezegde bedrag er nog bij komt. Er is politiek overleg over dit project gaande; mogelijk enig opschuiven naar 2002).	
Hoeveel bedrijven hebben van het resultaat van het project gebruik gemaakt?	Aantal bedrijven: 8	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn nieuwe bedrijven?	Aantal bedrijven: 4 (in 2001 komen er zeker nog 3 bij)	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn bestaande bedrijven?	Aantal bedrijven: 4	Aantal hectaren glas: niet bekend

Toegezegde bedragen en verwachte effecten

Hoeveel subsidie is er voor het project toegezegd? (subsidieverlening)	Bedrag: f 3.250.000,-	
Hoeveel bedrijven zullen naar verwachting van het resultaat van het project gebruikmaken, voor 31-12-2001?	Aantal bedrijven: 30	Aantal hectaren glas: 110
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting nieuwe bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: 26	Aantal hectaren glas: 104
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting bestaande bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: 4	Aantal hectaren glas: 6

KWALITEITSZORG GLASTUINBOUW		
Nr. G-98-13		
Op welke van de volgende thema's heeft het doel van het project betrekking: 1. a. aanleg van infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van infrastructurele voorzieningen; 2. a. aanleg van kennis-infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van kennis-infrastructurele voorzieningen; 3. toename van ketenactiviteiten in Noord-Nederland; 4. nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten; 5. verbetering van logistieke systemen ten behoeve van de afzet; 6. nieuwe manieren van afzet; 7. a. creëren van innovatieve technologieën of werkwijzen; b. promotie van het glastuinbouwgebied Noord-Nederland met behulp van de aldaar ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen; c. verspreiding van kennis over in Noord-Nederland ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen. Wat wordt er gerealiseerd en op welke wijze wordt dit gerealiseerd? (korte omschrijving)	Thema: 3 Omschrijving: realiseren van managementinstrumenten (kwaliteitszorg) die bijdragen aan een effectieve bedrijfsvoering die aansluit op wensen in de keten. In samenwerking met het Terra College en LTO-Groeiservice wordt een drietal modulen aangeboden aan ondernemers. Collectief volgen de deelnemers de leerstof en individueel kiezen ze voor begeleiding bij de toepassing op het eigen bedrijf.	
Hoeveel subsidie is er tot nu toe voor het project uitgegeven?	Bedrag: ? 147.660,- (project loopt tot oktober 2001)	
Hoeveel bedrijven hebben van het resultaat van het project gebruik gemaakt?	Aantal bedrijven: 18	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn nieuwe bedrijven?	Aantal bedrijven: 0	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn bestaande bedrijven?	Aantal bedrijven: 18	Aantal hectaren glas: niet bekend

Toegezegde bedragen en verwachte effecten

Hoeveel subsidie is er voor het project toegezegd? (subsidieverlening)	Bedrag: f 246.100,-	
Hoeveel bedrijven zullen naar verwachting van het resultaat van het project gebruikmaken, voor 31-12-2001?	Aantal bedrijven: 16	Aantal hectaren glas: 37
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting nieuwe bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: 0	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting bestaande bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: 16	Aantal hectaren glas: 37

GIETWATERPROJECT GEM. EMMEN	
Nr. G-98-14	
Op welke van de volgende thema's heeft het doel van het project betrekking: 1. a. aanleg van infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van infrastructurele voorzieningen; 2. a. aanleg van kennis-infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van kennis-infrastructurele voorzieningen; 3. toename van ketenactiviteiten in Noord-Nederland; 4. nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten; 5. verbetering van logistieke systemen ten behoeve van de afzet; 6. nieuwe manieren van afzet; 7. a. creëren van innovatieve technologieën of werkwijzen; b. promotie van het glastuinbouwgebied Noord-Nederland met behulp van de aldaar ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen; c. verspreiding van kennis over in Noord-Nederland ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen. Wat wordt er gerealiseerd en op welke wijze wordt dit gerealiseerd? (korte omschrijving)	Thema: 1b Omschrijving: levering van kwalitatief goed gietwater tegen een concurrerende prijs; het behalen van een positief milieurendement en hiermee een verbetering van de vestigingsvoorwaarden. Realisatie in het glastuinbouwgebied Klazienaveen van een gietwaterzuiveringsinstallatie, waar gewerkt wordt met een innovatieve membraantechnologie.
Hoeveel subsidie is er tot nu toe voor het project uitgegeven?	Bedrag: ? 0,- (verwacht wordt dat het toegezegde bedrag binnenkort wordt betaald. Het project liep tot oktober 2000)
Hoeveel bedrijven hebben van het resultaat van het project gebruik gemaakt?	Aantal bedrijven: 75 Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn nieuwe bedrijven?	Aantal bedrijven: 8 Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn bestaande bedrijven?	Aantal bedrijven: 67 Aantal hectaren glas: niet bekend

Toegezegde bedragen en verwachte effecten

Hoeveel subsidie is er voor het project toegezegd? (subsidieverlening)	Bedrag: f 654.500,-	
Hoeveel bedrijven zullen naar verwachting van het resultaat van het project gebruikmaken, voor 31-12-2001?	Aantal bedrijven: 110	Aantal hectaren glas: 280
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting nieuwe bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: 50	Aantal hectaren glas: 150 (Klazienaveen IV)
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting bestaande bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: 60	Aantal hectaren glas: 130 (Klazienaveen I, II en III)

**VERSTERKING SYNERGIE AGRARISCHE OPLEIDINGEN EN
TUINBOUWNETWERK
Nr. G-99-01**

<p>Op welke van de volgende thema's heeft het doel van het project betrekking:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. a. aanleg van infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van infrastructurele voorzieningen; 2. a. aanleg van kennis-infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van kennis-infrastructurele voorzieningen; 3. toename van ketenactiviteiten in Noord-Nederland; 4. nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten; 5. verbetering van logistieke systemen ten behoeve van de afzet; 6. nieuwe manieren van afzet; 7. a. creëren van innovatieve technologieën of werkwijzen; b. promotie van het glastuinbouwgebied Noord-Nederland met behulp van de aldaar ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen; c. verspreiding van kennis over in Noord-Nederland ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen. <p>Wat wordt er gerealiseerd en op welke wijze wordt dit gerealiseerd? (korte omschrijving)</p>	<p>Thema:2b</p> <p>Omschrijving: leraren agrarische opleidingen meer zicht geven op en in contact brengen met de glastuinbouw en hun kennis over deze sector vergroten.</p> <p>Glastuinbouwondernemers geven leraren de mogelijkheid tot stagelopen op hun bedrijf.</p>	
<p>Hoeveel subsidie is er tot nu toe voor het project uitgegeven?</p>	<p>Bedrag: ? 15.177,- (in 2001 is bovendien reeds ? 15.176,- betaald en verwacht wordt dat het restant van het toegezegde bedrag er nog bij komt. Het project loopt tot december 2001).</p>	
<p>Hoeveel bedrijven hebben van het resultaat van het project gebruik gemaakt?</p>	<p>Aantal bedrijven: (5) Zie opmerking</p>	<p>Aantal hectaren glas: niet bekend</p>
<p>Hoeveel hiervan zijn nieuwe bedrijven?</p>	<p>Aantal bedrijven: n.v.t.</p>	<p>Aantal hectaren glas: n.v.t.</p>
<p>Hoeveel hiervan zijn bestaande bedrijven?</p>	<p>Aantal bedrijven: Zie opmerking</p>	<p>Aantal hectaren glas: niet bekend</p>

Toegezegde bedragen en verwachte effecten

<p>Hoeveel subsidie is er voor het project toegezegd? (subsidieverlening)</p>	<p>Bedrag: f 75.882,-</p>	
<p>Hoeveel bedrijven zullen naar verwachting van het resultaat van het project gebruikmaken, voor 31-12-2001?</p>	<p>Aantal bedrijven:</p>	<p>Aantal hectaren glas:</p>
<p>Hoeveel hiervan zullen naar verwachting nieuwe bedrijven zijn?</p>	<p>Aantal bedrijven:</p>	<p>Aantal hectaren glas:</p>
<p>Hoeveel hiervan zullen naar verwachting bestaande bedrijven zijn?</p>	<p>Aantal bedrijven:</p>	<p>Aantal hectaren glas:</p>

Opmerking:

Het aantal leraren dat stage heeft gelopen, is niet aangegeven. Er zijn zowel in Noord-Nederland als elders bedrijven geworven, ongeveer 50/50. Momenteel lopen er vijf docentstages.

**INTEGRALE VOORTZETTING GLASTUINBOUWACQUISITIE
2000-2001
Nr. G-99-02**

<p>Op welke van de volgende thema's heeft het doel van het project betrekking:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. a. aanleg van infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van infrastructurele voorzieningen; 2. a. aanleg van kennis-infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van kennis-infrastructurele voorzieningen; 3. toename van ketenactiviteiten in Noord-Nederland; 4. nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten; 5. verbetering van logistieke systemen ten behoeve van de afzet; 6. nieuwe manieren van afzet; 7. a. creëren van innovatieve technologieën of werkwijzen; b. promotie van het glastuinbouwgebied Noord-Nederland met behulp van de aldaar ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen; c. verspreiding van kennis over in Noord-Nederland ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen. <p>Wat wordt er gerealiseerd en op welke wijze wordt dit gerealiseerd? (korte omschrijving)</p>	<p>Thema:2a</p> <p>Omschrijving: vergroten van de naamsbekendheid van de Stichting Acquisitie Glastuinbouw Noord-Nederland en Noord-Nederland als een gunstig glastuinbouwvestigingsgebied. Ondersteuning en begeleiding van potentiële vestigers door middel van een loket bedrijfsvestiging .</p> <p>Extra financiële ondersteuning van de SAGNN om leemtes qua PR-uitingen op te vullen. Instelling van een loket bedrijfsvestigingen.</p>	
<p>Hoeveel subsidie is er tot nu toe voor het project uitgegeven?</p>	<p>Bedrag: ? 202.780,- (in 2001 is bovendien reeds ? 101.390,- betaald en verwacht wordt dat het restant van het toegezegde bedrag er nog bij komt. Het project liep tot juli 2001).</p>	
<p>Hoeveel bedrijven hebben van het resultaat van het project gebruik gemaakt?</p>	<p>Aantal bedrijven: 180</p>	<p>Aantal hectaren glas: niet bekend</p>
<p>Hoeveel hiervan zijn nieuwe bedrijven?</p>	<p>Aantal bedrijven: 150</p>	<p>Aantal hectaren glas: niet bekend</p>
<p>Hoeveel hiervan zijn bestaande bedrijven?</p>	<p>Aantal bedrijven: 30</p>	<p>Aantal hectaren glas: niet bekend</p>

Toegezegde bedragen en verwachte effecten

<p>Hoeveel subsidie is er voor het project toegezegd? (subsidieverlening)</p>	<p>Bedrag: f 506.950,-</p>	
<p>Hoeveel bedrijven zullen naar verwachting van het resultaat van het project gebruikmaken, voor 31-12-2001?</p>	<p>Aantal bedrijven: Zie opmerking</p>	<p>Aantal hectaren glas: Zie opmerking</p>
<p>Hoeveel hiervan zullen naar verwachting nieuwe bedrijven zijn?</p>	<p>Aantal bedrijven: Zie opmerking</p>	<p>Aantal hectaren glas: Zie opmerking</p>
<p>Hoeveel hiervan zullen naar verwachting bestaande bedrijven zijn?</p>	<p>Aantal bedrijven: --</p>	<p>Aantal hectaren glas: --</p>

Opmerking:

Het project is integraal onderdeel van de S.A.G.N.N. en de voortzetting van de projecten 'Versterking promotie en Loket Noord- Nederland' en 'Loket West- Nederland'.

GIETWATERVOORZIENING 'HET RUNDEDAL'	
Nr. G-99-03	
Op welke van de volgende thema's heeft het doel van het project betrekking: 1. a. aanleg van infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van infrastructurele voorzieningen; 2. a. aanleg van kennis-infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van kennis-infrastructurele voorzieningen; 3. toename van ketenactiviteiten in Noord-Nederland; 4. nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten; 5. verbetering van logistieke systemen ten behoeve van de afzet; 6. nieuwe manieren van afzet; 7. a. creëren van innovatieve technologieën of werkwijzen; b. promotie van het glastuinbouwgebied Noord-Nederland met behulp van de aldaar ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen; c. verspreiding van kennis over in Noord-Nederland ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen. Wat wordt er gerealiseerd en op welke wijze wordt dit gerealiseerd? (korte omschrijving)	Thema: 1a Omschrijving: Toevoorziening van goed gietwater vanuit het Bargerveen via de Ronde naar Erica/Klazienaveen. Kanalen voor aanvoer van schoon water (gietwater) vanuit veengebied.
Hoeveel subsidie is er tot nu toe voor het project uitgegeven?	Bedrag: ? 0,- (het project kon niet tijdig worden gestart door vertraging in andere delen van het totale project. Verwacht wordt dat vóór oktober 2001 20% van het toegezegde bedrag is betaald. Er zijn binnen LNV afspraken gemaakt over het doorschuiven van gelden naar 2002).
Hoeveel bedrijven hebben van het resultaat van het project gebruik gemaakt?	Aantal bedrijven: Nog n.v.t.
Hoeveel hiervan zijn nieuwe bedrijven?	Aantal bedrijven: Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn bestaande bedrijven?	Aantal bedrijven: Aantal hectaren glas: niet bekend

Toegezegde bedragen en verwachte effecten

Hoeveel subsidie is er voor het project toegezegd? (subsidieverlening)	Bedrag: f 1.741.668,-	
Hoeveel bedrijven zullen naar verwachting van het resultaat van het project gebruikmaken, voor 31-12-2001?	Aantal bedrijven: Geen; de realisatie van het project is gestagneerd.	Aantal hectaren glas: Geen
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting nieuwe bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: Geen	Aantal hectaren glas: Geen
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting bestaande bedrijven zijn?	Aantal bedrijven:	Aantal hectaren glas:

ONTWIKKELING GLASTUINBOUWGEBIED SAPPEMEER (SIEPWEG FASE II) Nr. G-99-04		
Op welke van de volgende thema's heeft het doel van het project betrekking: 1. a. aanleg van infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van infrastructurele voorzieningen; 2. a. aanleg van kennis-infrastructurele voorzieningen; b. verbetering van kennis-infrastructurele voorzieningen; 3. toename van ketenactiviteiten in Noord-Nederland; 4. nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten; 5. verbetering van logistieke systemen ten behoeve van de afzet; 6. nieuwe manieren van afzet; 7. a. creëren van innovatieve technologieën of werkwijzen; b. promotie van het glastuinbouwgebied Noord-Nederland met behulp van de aldaar ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen; c. verspreiding van kennis over in Noord-Nederland ontstane innovatieve technologieën of werkwijzen. Wat wordt er gerealiseerd en op welke wijze wordt dit gerealiseerd? (korte omschrijving)	Thema: 1a Omschrijving: te ontwikkelen tuinbouwgebied voor circa 30 bedrijven aan de Sieweg, gemeente Hoogezand-Sappemeer.	
Hoeveel subsidie is er tot nu toe voor het project uitgegeven?	Bedrag: ? 544.010,- (in 2001 is bovendien reeds ? 1.088.020,- betaald en verwacht wordt dat het restant van het toegezegde bedrag er nog bij komt. Het project liep tot juli 2001).	
Hoeveel bedrijven hebben van het resultaat van het project gebruik gemaakt?	Aantal bedrijven:6	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn nieuwe bedrijven?	Aantal bedrijven:3	Aantal hectaren glas: niet bekend
Hoeveel hiervan zijn bestaande bedrijven?	Aantal bedrijven:3 verplaatsters en vergroters	Aantal hectaren glas: niet bekend

Toegezegde bedragen en verwachte effecten

Hoeveel subsidie is er voor het project toegezegd? (subsidieverlening)	Bedrag: f 2.720.050,-	
Hoeveel bedrijven zullen naar verwachting van het resultaat van het project gebruikmaken, voor 31-12-2001?	Aantal bedrijven: 8	Aantal hectaren glas: niet aangegeven
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting nieuwe bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: 5 (dwz van elders of starters)	Aantal hectaren glas: niet aangegeven
Hoeveel hiervan zullen naar verwachting bestaande bedrijven zijn?	Aantal bedrijven: 3 (dwz waren al op andere plek in deze gemeente gevestigd, het zijn dus wel verplaatsters)	Aantal hectaren glas: niet aangegeven

B: Gevraagde gegevens over het Programma

PROGRAMMA's 1998 en 1999	
Hoeveel subsidie is er tot nu toe in totaal uitgegeven? (subsidieverlening)	Bedrag: ? 2.254.438,- Toelichting: dit is het door SNN tot eind 2000 betaalde bedrag; tot eind juni 2001 is totaal ? 4.162.008,-betaald; naar verwachting komt hier tot eind september nog ruim ? 2 miljoen bij. LNV heeft tot augustus 2001 ruim ? 7 miljoen aan voorschotten betaald.
Hoeveel nieuwe bedrijven hebben tot nu toe van het resultaat van de programma's gebruik gemaakt? (bedrijven die van meerdere projecten gebruik maken maar één keer tellen)	Aantal bedrijven: 83 Aantal hectaren glas: 270
In welke van de in het Plan van Aanpak genoemde gebieden zijn projecten met subsidie uitgevoerd?	In Emmen en Sappemeer: ieder 2 projecten (Emmen: 98-14 en 99-03; Sappemeer: 98-01 en 99-04). In Berlikum één project, 98-12. De overige projecten zijn niet gebiedsspecifiek.

Bijlage 2 Overzicht van de projecten + toelichting

Thema's (vragen overgenomen uit het monitorings- en evaluatie instrument)	Projecten	
<i>In hoeverre hebben de projecten betrekking op:</i>	<i>(Tussen haakjes het project-nummer conform bijlage 1; Nr.G...-....)</i>	<i>Toelichting</i>
- De aanleg van infrastructurele voorzieningen?	<ul style="list-style-type: none"> - Waterleidingbuis Sappemeer (98-01) - Duurzaam glastuinbouwgebied Berlikum (98-12) - Ontwikkeling glastuinbouwgebied Sappemeer; Siepweg II (99-04) 	<p>Drie van de veertien projecten hebben betrekking op dit thema. Het betreft 62 % van het programma-budget. Het overgrote deel van het programma-budget betreft dus dit thema. Naast een groot deel van de beoogde nieuwe bedrijven maken ook bestaande bedrijven hiervan gebruik.</p> <p>In Sappemeer en Berlikum is er sprake van aanleg van infrastructuurle voorzieningen. In Sappemeer betreft het de versnelde aanleg van een watervoorziening (drinkwaterleiding), waardoor potentiële nieuwe bedrijven direct over voldoende leidingwater kunnen beschikken alsmede de aanleg van een ontsluitingsweg.</p> <p>In het project Berlikum wordt in een compleet gebied "alle" infrastructuur aangelegd. De onderdelen hiervan die vanuit deze kaderbeschikking gefinancierd worden zijn in het monitoringsrapport beschreven als: "infrastructuurle voorzieningen welke gericht zijn op het sluiten van kringlopen (water, energie, afval, etc.) op gebiedsniveau en op het scheiden van ruimtelijke functies op bedrijfsniveau en het verweven daarvan op gebiedsniveau." Een nadere omschrijving van die voorzieningen ontbreekt.</p>

<i>In hoeverre hebben de projecten betrekking op:</i>	<i>(Tussen haakjes het project-nummer conform bijlage 1; Nr.G-...-....)</i>	<i>Toelichting</i>
- De verbetering van infrastructurale voorzieningen?	<ul style="list-style-type: none"> - Gietwaterproject gemeente Emmen (98-14) - Gietwatervoorziening 'het Rundedal' (99-03) 	<p>Twee projecten, 24% van het programma-budget, hebben hier direct betrekking op. Naast een groot deel van de beoogde nieuwe bedrijven maken ook bestaande bedrijven hiervan gebruik. Het laatste geldt met name voor het project Rundedal.</p> <p>Met het eerste project wordt in Klazienaveen (gemeente Emmen) de centrale gietwatervoorziening voor het gehele gebied kwalitatief verbeterd. Het betreft zowel de bestaande gebieden (bedrijven) als de beoogde uitbreidingsgebieden (nieuwe bedrijven) (Dit project is in de zomer van 1998 reeds grotendeels gerealiseerd.) Het tweede project betreft de aanvoer van schoon water (gietwater) vanuit het veengebied Bargerveen via de Runde naar de glastuinbouwgebieden Erica en Klazienaveen.</p>
- Het ontwikkelen van kennisinfrastructurale voorzieningen?	<ul style="list-style-type: none"> - Loket bedrijfsvestiging in West-Nederland (98-02) - Versterking Promotie en Loket bedrijfsvestiging in Noord-Nederland (98-03/4) - Integrale voortzetting glastuinbouwacquisitie 2000-2001 (99-02) - (98-13, 98-05 en 98-07) 	<p>Drie projecten, 8% van het programma-budget, zijn volledig gericht op dit thema. Deze projecten betreffen echter hoofdzakelijk activiteiten die alleen een rol spelen voor bedrijven op het moment van overwegen van vestiging in Noord-Nederland en tijdens de periode van opstarten van een nieuw bedrijf. Daarna speelt alleen het imago van het gebied Noord-Nederland en het bevorderen van de "centrumfunctie" van het gebied (de nabijheid van veel moderne bedrijven en toeleveranciers) als voordeel voor de inmiddels gevestigde bedrijven.</p> <p>Het derde project is een voortzetting van de twee eerste. Naar verwachting zullen bijna alle beoogde nieuwe bedrijven gedurende hun opstart van deze projecten gebruik maken.</p> <p>Naast bovengenoemde drie projecten zijn er nog drie projecten, 3% van het programma-budget, waarbij dit thema als "methode" duidelijk aan de orde is. De uiteindelijke doelen van deze drie projecten hebben echter betrekking op andere thema's. Van de resultaten van deze projecten (kennis-infrastructurale voorzieningen) kunnen bedrijven gedurende langere periode (looptijd projecten + mogelijke vervolg activiteiten) profiteren.</p>
- De verbetering van kennisinfrastructurale voorzieningen?	- Versterking synergie agrarische opleidingen en tuinbouwnetwerk (99-01)	Eén project, 1% van het programma-budget, heeft dit thema als doel.

<i>In hoeverre hebben de projecten betrekking op:</i>	<i>(Tussen haakjes het project-nummer conform bijlage 1; Nr.G-...-....)</i>	<i>Toelichting</i>
- Toename van ketenactiviteiten in Noord-Nederland?	- Kwaliteitszorg glastuinbouw (98-13)	Eén project, 2% van het programma-budget, heeft dit thema als doel. Of dit ook gerealiseerd wordt, is afhankelijk van de "spin off" van het project. Het betreft namelijk een "cursus" waardoor bedrijven naar verwachting aangezet worden om aan (nieuwe) ketenactiviteiten deel te gaan nemen. De doelgroep van dit project is zeer breed, zodat vrijwel alle bedrijven hier in principe van de resultaten kunnen profiteren. In hoeverre dit ook zal gebeuren is niet te voorspellen en waarschijnlijk ook achteraf nauwelijks meetbaar. (De methode die bij dit project gebruikt wordt valt onder thema 2; kennis infrastructurele voorzieningen.)
- Het vinden van nieuwe afzetmarkten voor glastuinbouwproducten?		Er zijn geen projecten die duidelijk betrekking hebben op dit thema.
- Verbeteringen van logistieke systemen ten behoeve van de afzet?		Er zijn geen projecten die duidelijk betrekking hebben op dit thema.
- Ontwikkelen van nieuwe manieren van afzet?		Er zijn geen projecten die duidelijk betrekking hebben op dit thema.
- Het creëren van innovatieve technologieën/ werkwijze?	- Informatiemanagement glastuinbouw (98-05) - Geïntegreerde gewasbescherming in Roos (98-07)	Twee projecten, 1 % van het programma-budget, hebben betrekking op dit thema. Beide projecten resulteren naar verwachting in een aantal concrete innovatieve technologieën of werkwijzen. De haalbaarheid daarvan wordt binnen de projecten onderzocht. Toepassing op praktijkschaal valt buiten de projecten. Voor één project is de doelgroep de gehele glastuinbouw in Noord-Nederland, en als "spin off" mogelijk zelfs de gehele glastuinbouw in Nederland. Voor het andere project beperkt de doelgroep zich tot één gewas; roos. De methoden die bij beide projecten gebruikt wordt vallen onder thema 2, kennis infrastructurele voorzieningen.

<i>In hoeverre hebben de projecten betrekking op:</i>	<i>(Tussen haakjes het project-nummer conform bijlage 1; Nr.G-...-....)</i>	<i>Toelichting</i>
?? De promotie van het glastuinbouwgebied Noord-Nederland m.b.v. aldaar ontstane innovatieve technologieën/ werkwijzen?		Er zijn geen projecten die duidelijk betrekking hebben op dit thema.
- De verspreiding van kennis over de innovatieve technologieën/ werkwijzen bedacht in Noord-Nederland?	Versterking synergie agrarische opleidingen en tuinbouwnetwerk (99-01)	Er is één project waarbij dit thema ook duidelijk aan de orde is. De uiteindelijke doelen van dit project hebben echter betrekking op een ander thema.
- Geen van de thema's	Administratieve organisatie UO/SNN en ISP AGRO (98-08/98-20)	Eén project (later 2); 1 % van het programmabudget. Ondersteuning van het pojectmanagement en de administratieve organisatie voor het beheer van de projecten. Deze activiteiten zaten eerst in één project; nr. G-98-08.

Bijlage 3 Het aantal bedrijven dat naar verwachting gebruik zal maken van het programma

Thema	aantal bedrijven nieuw (totaal)		areaal in ha nieuw (totaal)	
Infrastructurele voorzieningen in de glastuinbouwgebieden				
- Sappemeer	7	(10)	16	(21)
- Berlikum	26	(30)	104	(110)
- Emmen	50	(110)	150	(280)
Kennis-infrastructurele voorzieningen	83	(83)	240	(240)
Toename van ketenactiviteiten	0	(16)	0	(37)
Innovatie en verspreiding	0	(14)	0	(20)
Gehele programma	83		270	